רוח להתבונן

עלון מס' 155
ויצא
תשפ"ז

מאמרי התבוננות והתחברות בעבודת הנפש והנשמה

לא להעיר - מבלי לנשוך שפתיים

נתחיל ממקום שסיימנו בו שבוע שעבר, רק נסכם את האמור שם:

אורו של הבורא כולו "רצון להשפיע": לתת ולהעניק. וכדי לברוא עולמות, נברא כנגדו "הרצון לקבל", ועליו נבנתה הבריאה כולה. הבהמה יודעת שכל מגמתה לקבל. האדם, שיש בו נשמה עליונה לצד נפש בהמית, מתלבט תמיד היכן עובר הקו הדק ביניהם.

ומכאן, נמשיך:

ובכן, העבודה בעניין הזה כל כך מסובכת, עד שאם זו לא הייתה הצרה שלי, הייתי צוחק כל היום מלראות אנשים מסתבכים בה. אבל מה אעשה, שאף אני באותה צרה...

הנה אדם שמתנדב בכל כוחו, מארגן, עוזר, מחלק ומסדר. הוא בטוח שהוא שקוע כולו ב"רצון להשפיע". אבל אם יום אחד לא יודו לו, או שמישהו אחר יקבל את התפקיד, פתאום יתגלה לו כמה "רצון לקבל" הסתתר מאחורי כל הנתינה הזו.

ומנגד, הנה אדם שיושב שבור ומדוכדך. נדמה לו שלא השיג דבר, שהוא רק לוקח ואינו נותן כלום. ודווקא אז, כשהוא ממשיך לעמוד על משמרתו בלי לראות שכר, הוא עשוי להיות בשיא הנתינה האמיתית.

והאמת היא שהתסביך כאן אינו נובע מכך שאיננו יודעים לזהות מהו רצון להשפיע ומהו רצון לקבל. אלא הוא נובע מכך שבאמת לאמיתו אין כאן זיהוי מוחלט. מה שאצלי הוא רצון לקבל, אצל חברי הוא רצון להשפיע. ומה שהיה אצלי רצון להשפיע לפני רגע, הופך כהרף עין, בשינוי אקלים קל, לרצון לקבל.

*

אז מה רוצים מאיתנו לפי **בעל הסולם**? שנהיה מתוסבכים? ודאי שלא.

אז מה כן?

התשובה היא: **רוצים ממני שארפה מהשליטה ואישען על הסיבות שהשם מסבב לי.**

אם השם מסובב אותי היום לשבת ולכתוב עלון, עליי להיות מודע לכל התרכובת שבעניין. זה יכול להיות "רצון להשפיע" חמוד, וזה יכול להיות, בד בבד, "רצון לקבל" גס ומכוער. ולהיכנע. ולכתוב. ולכתוב.

למה? כי כך הסיבות מראות כרגע. מכל הגלגולים שהתגלגלתי עד היום נבנתה לה איכשהו רשימת תפוצה, ואני צריך לעמוד במחויבות מינימלית ולכתוב לכם משהו.

אינני צריך לברר קודם עד הסוף מה מניע אותי. אינני צריך להמתין עד שאזדכך ואהיה בטוח ב־100 אחוז שכל כוונתי לשם שמים. אם הייתי ממתין לכך, העלון הזה לא היה נכתב לעולם, וגם שום דבר אחר.

מיקי שטרוים
מוצא איתך את עצמך בתוך הסביבה
M5618997@GMAIL.COM • 054-848-1523

מה שנדרש ממני הוא דבר אחר לגמרי: להכיר בכך שהשליטה אינה בידיי. לא בתוצאה, ואפילו לא בטוהר הכוונה. אני עושה את מה שהסיבות מזמנות לי, ומניח לבורא לברר את הבירורים.

ויש בזה חירות גדולה. ברגע שאני מפסיק לשפוט כל מעשה שלי במבחן "קבלה או השפעה", אני מפסיק גם לעשות מעצמי אליל שאסור לו לטעות. אני פשוט עובד. עם כל התערובת, עם כל הצדדים הפחות יפים, ועם כל הרצון הטוב.

*

אז תשאלו: נו, אם בסופו של דבר עלינו להרכין ראש ולהרפות מהשאלה אם אני בצד ההשפעה או בצד הקבלה, למה בכלל אני אמור לדעת מכל זה? אולי עדיף לא לדעת מכל הבלגן הזה, וזהו!

התשובה היא: שאם אינני יודע כלל על התרכובת הזו, אני נסחף בבירור לדמיון ש"אני משפיע". ואז, געוואלד, הסטירות מגיעות מכל כיוון. ואז גם, רחמנא ליצלן, אני נשבה בידי הקליפה הגסה של ה"רצון לקבל".

> אם אנחנו חייבים לנשוך שפתיים כדי לשתוק, עדיף לנו לדבר. הילד רואה בדיוק כמה השפתיים שלנו סדוקות...

דווקא המודעות לכך שיש שני כוחות בעולם היא שמעבדת לי את המידות ומרכינה לי את הראש בעל כורחי. היא מובילה אותי אל התהילים, אל הסידור, אל היער, לומר לפניו: ריבונו של עולם, הצל אותי! כי לי לבדי אין שום יכולת להניח את האצבע ולומר בשחור על גבי לבן: טמא או טהור, כשר או פסול.

*

וכאן אנו מגיעים לסוגיית ההתערבות בחיי הילדים הנשואים: האם, כמה, ואיך...

אבל בואו, חברים, נדבר קודם על התערבות בחיי הילדים ה"לא נשואים". בקטינים, ואף במתבגרים ובבוגרים שמסתובבים לנו מתחת לרגליים.

כשאני רואה שהבן שלי מרביץ לחבר שלו, אני מתקומם. אני מזהיר אותו: "אוי לך, אוי לך אם תהיה המרביצן של השכונה! אם משהו מציק לך, בוא ספר לי ואני אטפל בזה. אל תיקח את החוק לידיים, ואל תהפוך לילד המאיים והמפחיד!"

ובכן, מה הסיפור שלי כאן?

כמו כל הסיפורים, גם הוא טבול בהרבה רצון לקבל, וגם ברצון להשפיע.

מצד אחד, אני מתבייש שיראו שהילד שלי הוא הפרטיזן הלוחם והמפחיד. שיאמרו שאינני יודע לחנך, או שבמשפחה שלנו יש גנים "לא פשוטים", וכו' - "רצון לקבל".

ומצד שני, אני דואג מאוד לבני, שמא יהפוך למנודה ושנוא. אני רוצה להשפיע עליו טוב. שיהיה לו טוב בחייו. שיידע איך להתאפק, איך לדבר על דברים, איך להתגונן בצורה בריאה, וכו' - "רצון להשפיע".

אם הוא אינו מבין, אני יכול אפילו לתפוס את ידיו כעונש. להחזיק את שתי ידיו במשך שלוש דקות, ולדבר אל הידיים: אוי, הידיים שהרביצו! אוי, כמה הן מסכנות, עכשיו יש עליהן כתם של עבירה! אוי, כמה רחמנות

עלון,

עליהן!

ולפעמים אני יכול להעניש גם יותר מזה. ה' ישמור אותי, ואותו.

אבל הסיבה שמהווה את המצב כרגע היא - לפי שהילד נמצא תחת השגחתי.

ולכן אני חייב לעשות מעשים ולהתערב. ולדעת כל הזמן שייתכן שאני מתערב בגלל הרבה "רצון לקבל" שזורם בליבי ובעורקיי. אבל מה לעשות? אין ברירה, הילד נמצא כעת במשמרת שלי.

*

אם כן, אתם מבינים מה קורה כשהילד נעשה בן שתים עשרה?

הוא פחות במשמרת שלי. רוב היום הוא נמצא בחיידר. הוא מכיר את התחביבים של המלמד כמעט יותר משהוא מכיר את שלי.

כשאני נדרש להתערב ולחנך, עדיין צריך לעשות זאת במהירות, כי הילד תחת חסותי. כך מראות הסיבות הטבעיות.

אבל מותר לי כבר לעיין יותר לפני כל הערה שאני מעיר לו. לחפש מה באמת מציק לי, ומה באמת מוציא ממני את ההערה שאני עומד לומר.

כשהוא בחור, אני יכול להתבונן זמן רב הרבה יותר לפני שאני מתערב בענייניו. הרי על פי ההלכה כבר בירכתי עליו בכוונה "ברוך שפטרני מעונשו של זה". ממילא אני אמור להתרחק יותר ויותר מהתערבות רגשית בחייו, ולהתקרב יותר ויותר אל הזכות שלי: הצורך האמיתי לעורר אותו לדבר מה.

*

כשהילדים מתחתנים, הסיבה משתנה לגמרי. כפי שלמדנו בשבוע שעבר בתורת האריז"ל, ההובלה לחופה עדיין נעשית בידי ההורים. אבל מרגע שהחתן עונד על אצבע כלתו טבעת עגולה ופשוטה - הסיבות משתנות לחלוטין.

מאותו רגע, חיוב התוכחה שלי כלפיו הוא בדיוק כמו חיוב התוכחה שלי כלפי חבר שענה לטלפון באמצע חזרת הש"ץ. לא גרם אחד יותר, ולא גרם אחד פחות.

תשאלו: ומה אם הילד שואל בעצתי אחרי נישואיו? האם עליי לדחות אותו ולומר לו "תחליט לבד, אתה כבר נשוי"?

ממש לא! ובדיוק כאן נעשית הבדיקה: האם העצות שלי באות מדאגה לילד, או מרצון לשלוט בו ולקבל את כניעתו אליי.

כשילד מתייעץ עם הוריו אחרי נישואיו, ההורים מייעצים, או לפחות אמורים לייעץ, ממקום הרבה יותר שלם ורגוע. ממקום שכבר אינו חושש מהפסיעות הגסות שהילד עלול לעשות. ממקום של השפעה נטו.

וככל שהעבודה האישית פתחה בתוכי את המורכבות הזו בילדותו ובבחרותו של הילד, כך העצה שלי אחרי נישואיו עוצמתית וטהורה הרבה יותר. זו כבר עצה שנמדדת, לפי האריז"ל, בדרגת "אריך", בדרגת סבא.

*

אז למה המדריכים למיניהם מדריכים זוגות שלא להתייעץ עם הוריהם?

כי המדריכים אינם מאמינים שכל ההורים עשו עבודה אישית עם עצמם. הם אינם בטוחים שההורה כבר הפנים שהילד יצא מביתו, ושהוא כבר אינו בתחום האחריות הבלעדית שלו.

*

אומר לי מחותן צעיר: "**אני נושך שפתיים! לא רומז, ולא מתערב בשום דבר בחיי הילדים הנשואים שלי!**"

ואני שואל אותו: אבל למה אתה נושך שפתיים? זה עלול לכאוב לך. בקיצור, למה אתה חייב **לסתום** את הפה?

"מה זאת אומרת?" הוא עונה. "נראה לך קל לראות דברים שנוגדים את ההשקפה שלי ואת החינוך שנתתי לילד נעשים בריש גלי, ולשתוק?"

אני מתרגש מאוד לשמוע זאת, ואינני אומר דבר.

אבל לכם אני אומר: **חברים! אם אנחנו חייבים לנשוך שפתיים כדי לשתוק, עדיף לנו לדבר. הילד רואה בדיוק כמה השפתיים שלנו סדוקות.**

מה שאנחנו כן צריכים לעשות הוא להפנים: זהו! העבודה שלנו הסתיימה! מעכשיו אנחנו סבא טוב. הרצון לקבל שלו עובר לפסים חדשים, והרצון לקבל שהיה לו לפני נישואי הילדים הופך, לאט לאט, לרצון להשפיע.

להשפיע בלי מטרת רווח ובלי אינטרס אישי.

*

גם בתורה אנחנו רואים זאת. כשיצחק מתחתן, אברהם אבינו כבר אינו מוזכר. כשיעקב מתחתן, יצחק אבינו כמעט אינו מוזכר. וכשיוסף נשוי ומולך, גם יעקב כמעט אינו מוזכר.

כן, הם נעלמים. אבל לא במישור שלהם: שם הם ממשיכים לפעול, ואולי אף יותר מקודם. אולם במישור של פרייה ורבייה ובניין הדורות, הם עשו את שלהם. הם מפנים מקום לתסביכים של הדורות הבאים, ומניחים להם לעשות את הבירורים שהם צריכים...

חרייג עצות

שיית מאת ותלת עשר זיני עיטא (זוהר ח"ב קפב:)

כז. לא תחמוד

מצוות לא תעשה: שלא לחמוד דבר של חברו, שנאמר: "לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ... וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ" (שמות כ, יד).

חמדה היא שאדם משתדל להוציא את מחשבתו לפועל (רמב"ם, הלכות גזילה ואבידה א, ט).

החמדה, היושבת על הקנאה, היא אמנם מצוות לא תעשה בתורה. אבל היא גם ישועה אמיתית לאנושות, שמאפשרת לבני האדם לנהל שגרת חיים נוחה.

אדם שמנהל חיים חייב לדעת להבדיל בין הדברים שיש לו לבין הדברים שאין לו.

פעם, לפני שטמו ועלי אקספרס עלו לאוויר העולם, וקצת לפני כן, לפני שגולדליין הגיחו לעולם עם מכשירי קפה ב־100 שקל וקיטורן לניקוי ארנקים ב־40 שקל, ההבדלה הייתה ברורה.

וממילא החיים היו נוחים הרבה יותר.

בא לו טמו ומצלם לך מפזר אדים תעשייתי ב־50 שקל. ואתה משתכנע שהבית שלך - בן שלושת החדרים, שבו, אם תלך בלי להסתכל, קרוב לוודאי שתדרוך על קוביית לגו או על עוגיית חיוך שנפרדה מחברתה - יהפוך ל"בית מלון יוקרתי" ב־50 ש"ח!!!

ואז הסערה מתחילה. מגיע מכשיר שרק דומה למכשיר שבביתן השמירה של בית המלון. ועל הדרך - התיאבון שלך נפתח.

אומרת התורה: לא תחמוד! בוא ושים קו ברור בין המציאות לבין המציאות שיכולה להיות. ומשם, הכול יכול להיות נחמד, ותו לא.